

**Regionalny Ośrodek Polityki
Społecznej w Rzeszowie**

**STAN LECZNICTWA
UZALEŻNIENIA OD ALKOHOLU
W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM
W 2019 ROKU**

Rzeszów 2022

*Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Rzeszowie*

STAN LECZNICTWA UZALEŻNIENIA OD ALKOHOLU W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM W 2019 ROKU

Rzeszów 2022

Wydawca

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9

35-045 Rzeszów

Korekta

Katarzyna Trusewicz

Skład, łamanie, wydruk

druk-24h.com.pl
DRUKARNIA CYFROWA

Grabówka, ul. Szosa Baranowicka 77

15-523 Białystok; tel. 85 653-78-04

e-mail: biuro@partnerpoligrafia.pl

Nakład – 300 egz.

Egzemplarz bezpłatny

ISBN 978-83-63763-17-6

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
1. ORGANIZACJA LECZNICTWA ODWYKOWEGO W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM	6
1.1. Formuła prawna funkcjonowania placówek leczenia uzależnień	6
1.2. Struktura organizacyjna placówek leczenia uzależnień	7
2. WYPOSAŻENIE, WARUNKI TECHNICZNE I LOKALOWE PLACÓWEK	8
2.1. Wyposażenie techniczne placówek odwykowych	8
2.2. Ocena warunków lokalowych placówek odwykowych	9
2.3. Ocena wyposażenia pomieszczeń w meble i sprzęty służące terapii	10
3. DOSTĘPNOŚĆ DO LECZNICTWA ODWYKOWEGO	11
3.1. Dostęp do świadczeń zdrowotnych z zakresu leczenia uzależnienia od alkoholu dla pacjentów z niepełnosprawnością lub dysfunkcją	11
3.2. Średni czas oczekiwania pacjentów na rozpoczęcie leczenia	13
4. FINANSOWANIE LECZNICTWA ODWYKOWEGO	16
4.1. Wysokość środków finansowych NFZ przeznaczonych na lecznictwo odwykowe w 2019 roku	16
4.2. Wykonanie kontraktów z NFZ w poszczególnych typach placówek leczenia uzależnień	17
4.3. Odpłatne świadczenia z zakresu lecznictwa odwykowego	19
5. PACJENCI PLACÓWEK LECZENIA UZALEŻNIEŃ	20
5.1. Liczba pacjentów uzależnionych	20
5.2. Liczba pacjentów współuzależnionych	21
5.3. Pozostałe grupy pacjentów leczonych w placówkach terapii uzależnień	23
5.4. Populacja uzależnionych od alkoholu ze względu na wiek	24
5.5. Populacja osób uzależnionych od alkoholu zobowiązanych do leczenia przez sąd	25
6. ODDZIAŁYWANIA LECZNICZE W PLACÓWKACH ODWYKOWYCH	27
6.1. Farmakoterapia w lecznictwie uzależnień	27
6.2. Programy ograniczenia spożywania alkoholu w placówkach terapii uzależnień	29
6.3. Rodzaje działalności leczniczej realizowane w placówkach odwykowych	31
6.4. Kierowanie pacjentów do grup samopomocy AA	37

7.	PERSONEL ZAKŁADÓW LECZNICTWA ODWYKOWEGO - - - - -	39
7.1.	Pracownicy placówek leczenia odwykowego - - - - -	39
7.2.	Zatrudnienie pracowników w placówkach odwykowych według wykształcenia - - - - -	40
7.3.	Kwalifikacje zawodowe pracowników leczenia odwykowego	41
7.4.	Pozostali pracownicy placówek leczenia odwykowego - - -	42
8.	WYKAZ PLACÓWEK LECZNICTWA ODWYKOWEGO W WOJEWÓDZ- TWIE PODKARPACKIM - - - - -	44
	SPIS TABEL - - - - -	48
	SPIS WYKRESÓW - - - - -	50

WPROWADZENIE

Raport pn. „Stan leczenia uzależnienia od alkoholu w województwie podkarpackim” został opracowany na podstawie danych otrzymanych z Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Informacje te zostały zebrane w ramach badania pn. „Leczenie uzależnienia od alkoholu 2019” przeprowadzonego w placówkach leczenia uzależnień funkcjonujących na terenie województwa podkarpackiego.

Według stanu na 31 grudnia 2019 r. w województwie podkarpackim funkcjonowało łącznie 37 placówek leczenia odwykowego, w tym:

- ✓ poradnie terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/poradnie leczenia uzależnień (PTUA/PLU);
- ✓ całodobowe oddziały terapii uzależnienia od alkoholu/całodobowe oddziały leczenia uzależnień (COTUA/COLU);
- ✓ dzienne oddziały terapii uzależnienia od alkoholu/dzienne oddziały leczenia uzależnień (DOTUA/DOLU);
- ✓ oddziały leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych (OLAZA).

Poniższa tabela przedstawia udział poszczególnych placówek biorących udział w badaniu.

Tabela nr 1. Placówki, które wzięły udział w badaniu, w stosunku do ogólnej liczby podmiotów leczenia uzależnień od alkoholu

Wyszczególnienie	PTUA	COTUA	DOTUA	OLAZA	OGÓŁEM
Rzeczywista liczba placówek w województwie podkarpackim	22	7	6	2	37
Liczba placówek, które wypełniły i odesłały ankietę	16	6	5	1	28
Odsetek placówek, które wypełniły i odesłały ankietę	72,73%	85,71%	83,33%	50%	75,68%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

1. ORGANIZACJA LECZNICTWA ODWYKOWEGO W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM

1.1.

Formuła prawna funkcjonowania placówek leczenia uzależnień

Z analizy kwestionariuszy ankiet wynika, że spośród 28 placówek leczenia uzależnień funkcjonujących na Podkarpaciu 25 (89,29%) stanowią samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, w tym: 14 placówek to poradnie terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia, 6 (100%) są całodobowymi oddziałami terapii uzależnienia od alkoholu, zaś 1 placówka jest oddziałem leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych. Status prawny pozostałych placówek leczenia uzależnienia w analizowanym województwie to: przedsiębiorca – 2 podmioty (7,14%) oraz fundacja/stowarzyszenie – jeden podmiot (3,57%).

Tabela nr 2. Status prawny lecznictwa odwykowego w 2019 roku

	Liczba placówek	Przedsiębiorca (np. spółka kapitałowa, spółka cywilna, osoba fizyczna)	SP ZOZ	Fundacja, stowarzyszenie
PTUA	16	1	14	1
	57,14%	6,25%	87,50%	6,25%
COTUA	6	-	6	-
	21,43%	-	100%	-
DOTUA	5	1	4	-
	17,86%	20%	80%	-
OLAZA	1	-	1	-
	3,57%	-	100%	-
RAZEM	28	2	25	1
	100%	7,14%	89,29%	3,57%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

1.2.

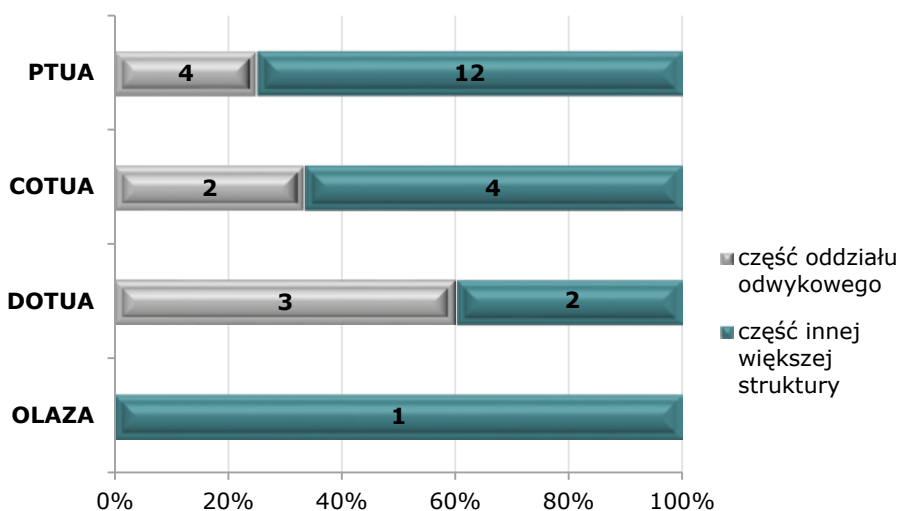
Struktura organizacyjna placówek leczenia uzależnień

Dane uzyskane w wyniku przeprowadzonego w 2019 roku badania pozwoliły stwierdzić, że spośród 28 placówek leczenia odwykowego funkcjonujących na terenie województwa podkarpackiego 19 podmiotów stanowi część innej, większej struktury leczniczej (68% ogółu podmiotów), zaś 9 podmiotów (32%) stanowi część ośrodków odwykowych.

Wśród całodobowych oddziałów terapii uzależnienia od alkoholu 4 jednostki są częścią większej struktury leczniczej, natomiast 2 oddziały częścią ośrodka odwykowego. Z analizy struktury dziennych oddziałów terapii uzależnienia od alkoholu wynika, że 3 oddziały (60% wszystkich oddziałów dziennych) są częścią ośrodka odwykowego, natomiast pozostałe 2 (40% wszystkich oddziałów dziennych) są częścią większej struktury. Oddział leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych stanowi część większej struktury leczniczej.

Zaznaczyć należy, że żadna z placówek nie funkcjonuje jako samodzielna jednostka odwykowa.

Wykres nr 1. Struktura organizacyjna placówek leczenia odwykowego

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

2. WYPOSAŻENIE, WARUNKI TECHNICZNE I LOKALOWE PLACÓWEK

2.1.

Wyposażenie techniczne placówek odwykowych

Zgodnie z informacjami przekazanymi przed podmioty biorące udział w badaniu, większość z nich dysponuje sprzętem takim jak: komputer (100%), kserokopiarka (96,43%), telewizor (89,29%), dvd/video (89,29%) oraz posiada dostęp do Internetu (96,43%). W mniejszym stopniu placówki te wyposażone są w rzutnik (53,57%) lub kamerę czy dyktafon (mniej niż połowa badanych podmiotów).

Najlepiej wyposażone są dzienne i całodobowe oddziały terapii uzależnienia od alkoholu. Wszystkie posiadają komputer, kserokopiarke, telewizor, dvd/video oraz dostęp do Internetu.

Tabela nr 3. Wyposażenie techniczne

	Liczba placówek	Komputer	Ksero	Telewizor	Dvd/video	Rzutnik	Internet	Kamera/ Dyktafon
PTUA	16	16	15	13	13	8	15	6
	57,14%	100%	93,75%	81,25%	81,25%	50%	93,75%	37,50%
COTUA	6	6	6	6	6	3	6	2
	21,43%	100%	100%	100%	100%	50%	100%	33,33%
DOTUA	5	5	5	5	5	4	5	4
	17,86%	100%	100%	100%	100%	80%	100%	80%
OLAZA	1	1	1	1	1	0	1	0
	3,57%	100%	100%	100%	100%	0%	100%	0%
Razem	28	28	27	25	25	15	27	12
	100%	100%	96,43%	89,29%	89,29%	53,57%	96,43%	42,86%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Dostęp do rzutnika, kamery czy dyktafonu ma 80% dziennych oddziałów, natomiast oddziały całodobowe wykazują do nich mniejszy dostęp (rzutnik – 50%, kamera czy dyktafon – 33,33%). Zupełny brak wyposażenia w tego typu sprzęty wykazuje oddział leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych.

2.2.

Ocena warunków lokalowych placówek odwykowych

W 2019 roku kierownicy placówek odwykowych zostali poproszeni o ocenę warunków lokalowych jednostek, którymi administrują. Ponad 85% oceniło warunki jako bardzo dobre lub wystarczające, zaś 14,29% kierowników uznało je za niewystarczające.

Wśród poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia kierownicy 7 placówek oceniają warunki lokalowe bardzo dobrze, 6 jako wystarczające, natomiast 3 kierowników poradni uznała je za niewystarczające, podobnie jak kierownik całodobowego oddziału terapii uzależnienia od alkoholu.

Tabela nr 4. Ocena warunków lokalowych

	Liczba placówek	Bardzo dobre	Wystarczające	Niewystarczające
PTUA	16	7	6	3
	57,14%	43,75%	37,50%	18,75%
COTUA	6	2	3	1
	21,43%	33,33%	50%	16,67%
DOTUA	5	2	3	-
	17,86%	40%	60%	-
OLAZA	1	-	1	-
	3,57%	-	100%	-
Razem	28	11	13	4
	100%	39,29%	46,43%	14,29%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

2.3.

Ocena wyposażenia pomieszczeń w meble i sprzęty służące terapii

Kwestionariusz ankiety zawierał również ocenę wyposażenia pomieszczeń placówek w meble i sprzęty służące terapii. Najwięcej kierowników wszystkich placówek – 85,72% – wystawiło ocenę określającą wyposażenie jako bardzo dobre i wystarczające. Ocena ta dotyczy 75% poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia, wszystkich całodobowych i dziennych oddziałów terapii uzależnienia od alkoholu oraz oddziału leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych.

Wyposażenie pomieszczeń w meble i sprzęty służące terapii na poziomie niewystarczającym określili kierownicy 25% wszystkich poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia.

Tabela nr 5. Ocena wyposażenia pomieszczeń w meble i sprzęty służące terapii

	Liczba placówek	Bardzo dobre	Wystarczające	Niewystarczające
PTUA	16	2	10	4
	57,14%	12,50%	62,50%	25%
COTUA	6	2	4	-
	21,43%	33,33%	66,67%	-
DOTUA	5	1	4	-
	17,86%	20%	80%	-
OLAZA	1	-	1	-
	3,57%	-	100%	-
Razem	28	5	19	4
	100%	17,86%	67,86%	14,29%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

3. DOSTĘPNOŚĆ DO LECZNICTWA ODWYKOWEGO

3.1.

Dostęp do świadczeń zdrowotnych z zakresu leczenia uzależnienia od alkoholu dla pacjentów z niepełnosprawnością lub dysfunkcją

Zagadnienia ujęte w badaniu dotyczyły również możliwości poszczególnych placówek leczenia odwykowego, funkcjonujących na terenie województwa podkarpackiego, w kwestii przyjęcia do leczenia osób ze względu na ich dysfunkcje lub niepełnosprawność.

Analiza danych z tabeli nr 6 pokazuje, że ponad 85% wszystkich placówek leczenia odwykowego przyjmuje do leczenia osoby: upośledzone umysłowo w stopniu lekkim (85,71%), z organicznymi zaburzeniami psychicznymi w stopniu lekkim (89,29%), przewlekłe chore somatycznie, poruszające się samodzielnie (92,86%) oraz osoby bezdomne (92,86%).

W znacznie mniejszej liczbie placówek przyjmowane są do leczenia osoby niewidome – ¼ poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia oraz 1 (biorący udział w badaniu) oddział leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych zaznaczyły w ankiecie możliwość leczenia tych osób. Natomiast gotowość do leczenia osób głuchych wyraził oddział leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych.

Osoby z pozostałymi niepełnosprawnościami lub dysfunkcjami objęte są opieką zarówno w poradniach terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia, jak i w dziennych oraz całodobowych oddziałach terapii uzależnienia od alkoholu. Możliwości przyjęcia tych placówek są zróżnicowane. 20% dziennych oddziałów zadeklarowało leczenie osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, osób upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym, osób z organicznymi zaburzeniami psychicznymi w stopniu umiarkowanym oraz osób niepiszących. Z kolei w przypadku oddziałów całodobowych 16,67% placówek deklarowało przyjęcie do leczenia osób upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym oraz osób z organicznymi zaburzeniami psychicznymi w stopniu umiarkowanym.

Tabela nr 6. Dostęp do świadczeń w poszczególnych placówkach lecznictwa odwykowego ze względu na niepełnosprawność lub dysfunkcję

Rodzaj niepełnosprawności/ dysfunkcji	PTUA	COTUA	DOTUA	OLAZA	Ogółem
Liczba placówek	16	6	5	1	28
	57,14%	21,43%	17,86%	3,57%	100%
Osoby niewidome	4	-	-	1	5
	25%			100%	17,86%
Osoby głuche	-	-	-	1	1
	-	-	-	100%	3,57%
Osoby niedosłyszące	12	5	4	1	22
	75%	83,33%	80%	100%	78,57%
Osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich	11	4	1	1	17
	68,75%	66,67%	20%	100%	60,71%
Osoby upośledzone umysłowo w stopniu lekkim	14	6	3	1	24
	87,50%	100%	60%	100%	85,71%
Osoby upośledzone umysłowo w stopniu umiarkowanym	9	1	1	-	11
	56,25%	16,67%	20%	-	39,29%
Osoby z organicznymi zaburzeniami psychicznymi w stopniu lekkim	15	5	4	1	25
	93,75%	83,33%	80%	100%	89,29%
Osoby z organicznymi zaburzeniami psychicznymi w stopniu umiarkowanym	8	1	1	-	10
	50%	16,67%	20%	-	35,71%
Osoby z tzw. podwójną diagnozą (alkohol i zaburzenia psychiczne)	14	4	2	-	20
	87,50%	66,67%	40%	-	71,43%
Osoby przewlekłe chore somatycznie, poruszające się samodzielnie	16	5	4	1	26
	100%	83,33%	80%	100%	92,86%
Osoby będące nosicielami chorób zakaźnych (HIV, HCV, inne)	8	5	4	1	18
	50%	83,33%	80%	100%	64,29%
Osoby niepiszące	13	3	1	1	18
	81,25%	50%	20%	100%	64,29%
Osoby nieczytające	13	3	1	1	18
	81,25%	50%	20%	100%	64,29%
Osoby bezdomne	15	5	5	1	29
	93,75%	83,33%	100%	100%	92,86%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

3.2.

Średni czas oczekiwania pacjentów na rozpoczęcie leczenia

Dostępność do świadczeń zdrowotnych rozpatrywana jest również w kontekście czasu oczekiwania na przyjęcie do programu terapii. Niezbędne jest tutaj oddzielenie pacjentów uzależnionych – zobowiązanych do podjęcia terapii przez sąd – od pacjentów, którzy dobrowolnie poddają się leczeniu. Średni czas oczekiwania jest zróżnicowany nie tylko pomiędzy poszczególnymi placówkami odwykowymi, ale i w ramach danego typu placówki, co wynika z analizy poniższych tabel.

Tabela nr 7. Osoby uzależnione – zobowiązani

	Liczba tygodni	Liczba placówek	Odsetek
PTUA	b.d.	1	6,25%
	0	11	68,75%
	1	3	18,75%
	2	1	6,25%
	średnia 0,3	16	100%
COTUA	b.d.	1	16,67%
	2	1	16,67%
	3	1	16,67%
	5	1	16,67%
	8	1	16,67%
	12	1	16,67%
	średnia 6,0	6	100%
DOTUA	0	4	80%
	1	1	20%
	średnia 0,2	5	100%
OLAZA	12	1	100%
	średnia 12	1	100%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

W przypadku zarówno osób zobowiązanych przez sąd do podjęcia terapii, jak i osób dobrowolnie zgłaszających się, średni czas oczekiwania na przyjęcie do programu ambulatoryjnego wynosił 0,3 tygodnia. Ten stosunkowo niedługi okres oczekiwania wynika z faktu, iż w blisko 70% poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia pacjenci nie muszą czekać na przyjęcie.

W przypadku całodobowych oddziałów terapii uzależnienia od alkoholu średni czas oczekiwania pacjentów zobowiązanych do rozpoczęcia leczenia wynosi 6 tygodni i jest znacznie dłuższy niż osób dobrowolnie zgłaszających się. W przypadku tych ostatnich okres ten wynosi 2,6 tygodnia. Analogicznie sytuacja wygląda w oddziałach leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych. Pacjenci zobowiązani również czekają dłużej – 12 tygodni, zaś tzw. dobrowolni zaledwie 1 tydzień.

Analiza średniego czasu oczekiwania na podjęcie leczenia w dziennych oddziałach terapii uzależnienia od alkoholu wskazuje, że nie ma różnicy pomiędzy osobami zobowiązanymi a dobrowolnie zgłaszającymi się.

Zaznaczyć jednak należy, że 2 placówki (zarówno przy zestawieniu osób zobowiązanych, jak i dobrowolnie zgłaszających się) nie podały informacji dotyczącej czasu oczekiwania na przyjęcie do leczenia.

Tabela nr 8. Osoby uzależnione – dobrowolni

	Liczba tygodni	Liczba placówek	Odsetek
PTUA	b.d.	1	6,25%
	0	11	68,75%
	1	3	18,75%
	2	1	6,25%
	średnia 0,3	16	100%
COTUA	b.d.	1	16,67%
	2	4	66,67%
	5	1	16,67%
	średnia 2,6	6	100%
DOTUA	0	4	80%
	1	1	20%
	średnia 0,2	5	100%
OLAZA	0	1	100%
	średnia 1	1	100%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

4. FINANSOWANIE LECZNICTWA ODWYKOWEGO

4.1.

Wysokość środków finansowych NFZ przeznaczonych na lecznictwo odwykowe w 2019 roku

Rozdział ten zawiera informacje nt. środków finansowych przeznaczonych na lecznictwo odwykowe w 2019 roku. Zaznaczyć jednak należy, że dane te są jedynie poglądowe. Wynika to z faktu, iż na 37 placówek lecznictwa odwykowego funkcjonujących na terenie Podkarpacia, do których został wysłany kwestionariusz, odesłało go 28 jednostek. Jednocześnie spośród placówek, które odesłały ankietę, 3 (10,71%) nie podały informacji o wysokości środków pozyskanych z NFZ. Szczegółowe informacje zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 9. Wysokość środków finansowych NFZ w 2019 roku przeznaczonych na lecznictwo odwykowe w województwie podkarpackim

Województwo	NFZ kwota i % z kraju	Liczba placówek	Brak danych liczba i % placówek
podkarpackie	22 616 593,48 zł	28	3
	6,47%		10,71%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Podobna sytuacja – jak wyżej opisana – dotyczy pozyskania środków finansowych ze strony Samorządu Województwa Podkarpackiego oraz samorządów lokalnych. Spośród 28 placówek, które wypełniły i odesłały ankietę, 96,43% nie zadeklarowało dofinansowania z Samorządu Województwa Podkarpackiego, zaś 3,57% (1 placówka) nie zaznaczyła żadnej odpowiedzi. Ponadto 17,86% (5) placówek zadeklarowało korzystanie z dofinansowania z samorządów gminnych na łączną kwotę w wysokości 51 000 zł.

Tabela nr 10. Wysokość dofinansowania ze strony samorządów

Wyszczególnienie	Tak	Nie	Brak odpowiedzi	Kwota i % z kraju
	liczba i % z ankiet	liczba i % z ankiet	liczba i % z ankiet	
wojewódzkich	0	27	1	
	0%	96,43%	3,57%	
gminnych	5	22	1	51 000 zł
	17,86%	78,57%	3,57	0,45%
OGÓŁEM liczba ankiet 28				51 000 zł
				0,24%

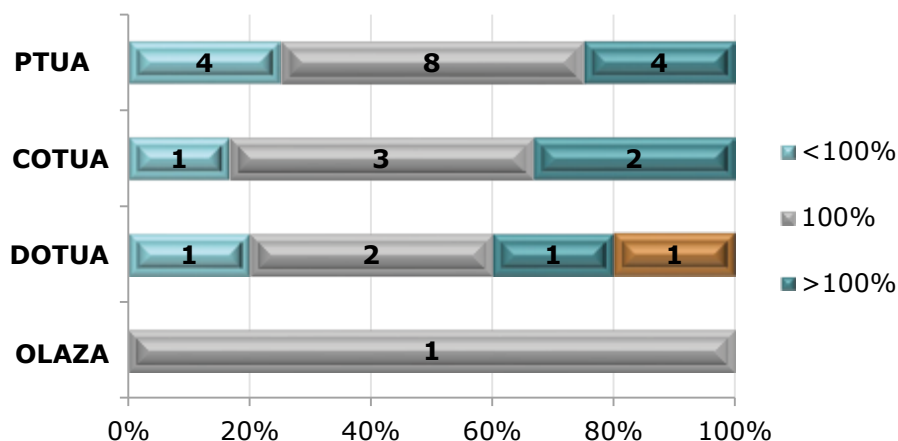
Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

4.2.

Wykonanie kontraktów z NFZ w poszczególnych typach placówek leczenia uzależnień

Analiza danych ujętych na poniższym wykresie, dotyczących wykonania kontraktów z NFZ, pokazuje, że 50% wszystkich placówek leczenia odwykowego wykonało kontrakt w całości, z czego: 50% stanowiły poradnie terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia, 50% oddziały całodobowe oraz 40% oddziały dzienne. Ponadto oddział leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych również wykonał kontrakt w 100%.

Wykres nr 2. Wykonanie kontraktu z NFZ

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Nadwykonanie wykazała ¼ wszystkich placówek lecznictwa, zaś 1 dzienny oddział terapii uzależnienia od alkoholu nie podał informacji dotyczącej stopnia wykonania kontraktu.

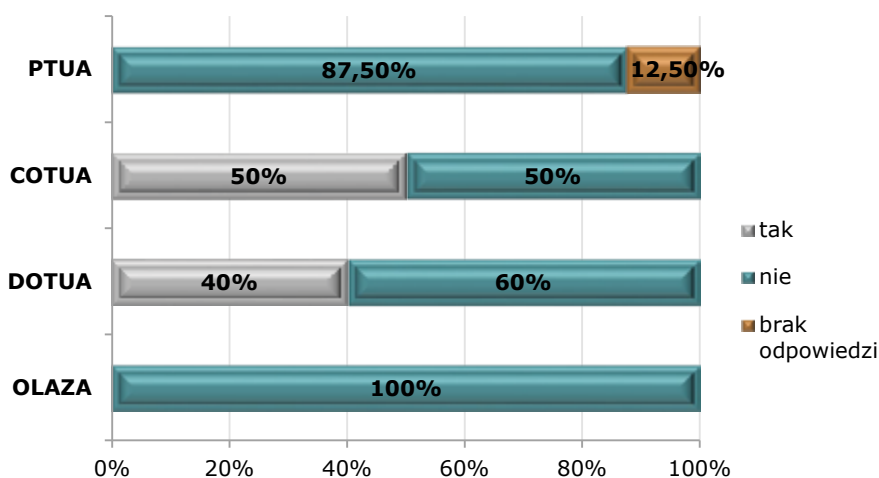
Ponadto 21,43% placówek biorących udział w badaniu zaznaczyło w kwestionariuszu, że kontrakt z NFZ nie został wykonany w całości. Dotyczyło to: 25% placówek ambulatoryjnych, 16,67% oddziałów całodobowych oraz 20% dziennych oddziałów terapii uzależnienia od alkoholu.

4.3.

Odpłatne świadczenia z zakresu leczenia odwykowego

Leczenie zaburzeń wynikających z używania alkoholu jest bezpłatne, również dla osób nieubezpieczonych. W kilku przypadkach placówki pobierają jednak opłaty, między innymi w sytuacji, gdy chory nie posiadania obywatelstwa polskiego czy karty ubezpieczenia zdrowotnego. Opłaty są również wymagane w zakresie świadczeń udzielanych ponad standard NFZ.

Wykres nr 3. Pobieranie opłat za leczenie od pacjentów w placówkach leczenia uzależnień

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

5. PACJENCI PLACÓWEK LECZENIA UZALEŻNIEŃ

5.1. Liczba pacjentów uzależnionych

W 2019 roku w województwie podkarpackim łączna liczba osób uzależnionych poddanych leczeniu w placówkach leczenia odwykowego wyniosła 9 480 pacjentów, z czego 1 645 osób stanowiły kobiety. Uzależnieni, którzy zgłosili się po raz pierwszy, stanowią 46,59% wszystkich zarejestrowanych (tj. 4 417 osób), w tym kobiety stanowią 45,84% (tj. 754 osób).

Tabela nr 11. Liczba pacjentów uzależnionych

Wyszczególnienie	a) uzależnieni zarejestrowani, tj. mający założoną historię choroby ogółem		b) uzależnieni, którzy zgłosili się pierwszorazowo		c) uzależnieni, którzy weszli do podstawowego programu leczenia		d) uzależnieni po ukończeniu programu podstawowym		e) uzależnieni, którzy weszli do ponadpodst. programu leczenia		f) uzależnieni po ukończonym programie ponadpodst.	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
PTUA	6047	1228	2518	493	2096	473	1584	198	885	144	649	89
COTUA	2294	304	1409	217	1555	164	1028	40	20	0	10	0
DOTUA	288	45	122	20	294	46	130	25	29	6	19	3
OLAZA	851	68	368	24	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	9480	1645	4417	754	3945	683	2742	263	934	150	678	92

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Spośród wszystkich osób, które mają założoną historię choroby, 41,61% to uzależnieni, którzy weszli do podstawowego programu leczenia, z czego 41,52% stanowią kobiety. Nie wszyscy pacjenci, którzy weszli do podstawowego programu leczenia, dotrwali do końca. Jak wynika z poniższej tabeli program ten ukończyło 69,51% osób, w przypadku kobiet odsetek ten wyniósł 38,51%.

Inną grupę tworzą pacjenci, którzy weszli do ponadpodstawowego programu leczenia. Stanowili oni 9,85% wszystkich uzależnionych zarejestrowanych (w tym 9,12% kobiet). Program ten ukończyło ponad 72% osób (w tym 61,33% kobiet).

5.2.

Liczba pacjentów współuzależnionych

Współuzależnienie określa się jako zespół skutków psychologicznych, na które narażone są osoby żyjące w jednej rodzinie z uzależnionym¹ oraz zespół nieprawidłowego przystosowania się do sytuacji problemowej. Koncentrując się na szukaniu sposobu ograniczenia picia partnera, osoba współuzależniona nieświadomie przejmuje odpowiedzialność i kontrolę za jego funkcjonowanie.

Tabela nr 12. Liczba pacjentów współuzależnionych

Wyszczególnienie	g) współuzależnieni zarejestrowani, tj. mający założoną historię choroby ogółem		h) współuzależnieni, którzy zgłosili się pierwszorazowo		i) współuzależnieni, którzy weszli do programu leczenia		j) współuzależnieni po ukończonym programie leczenia	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
PTUA	1403	1222	725	639	675	544	446	372
COTUA	-	-	-	-	-	-	-	-
DOTUA	-	-	-	-	-	-	-	-
OLAZA	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	1403	1222	725	639	675	544	446	372

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Długotrwałe współżycie z osobą uzależnioną doprowadza do zaburzeń emocjonalnych i może negatywnie wpływać na zdrowie zarówno psychiczne, jak i fizyczne. U części osób współuzależnionych

¹ <https://osrodektrzezosc.pl/na-czym-polega-terapia-dla-osob-wspoluzalezniowych/> – dostęp: 11.03.2022.

rozpoznaje się ostrą reakcję na stres, zaburzenia stresowe pourazowe lub zaburzenia adaptacyjne. Współuzależnienie diagnozuje się wyłącznie u osób dorosłych, które formalnie mogą wybrać inną drogę poradzenia sobie z problemem picia partnera. Dzieci nie mają żadnego wyboru. Są skazane na życie w takich warunkach, jakie stwarzają im dorośli².

Strategia programów terapeutycznych dla osób współuzależnionych zakłada etapowość terapii. Pierwszy etap wstępny terapii (program podstawowy) obejmuje: edukację na temat medycznych i psychologicznych aspektów współuzależnienia, umożliwienie rozpoznania sytuacji, w jakiej osoba współuzależniona się znajduje, rozpoznanie wpływu uzależnienia na sytuację rodzinną i osobistą, rozpoznanie własnego wzorca współuzależnienia, otrzymywanie wsparcia od innych osób w grupie terapeutycznej. Drugi etap zaawansowany terapii współuzależnienia (program pogłębiony, ponadpodstawowy) obejmuje: psychoterapię osobistych problemów emocjonalnych związanych ze współuzależnieniem oraz uczenie się nowych umiejętności psychologicznych, interpersonalnych i społecznych³.

Program terapii uzależnień dla pacjentów współuzależnionych realizowany jest w poradniach terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia.

Z analizy danych dotyczących pacjentów współuzależnionych wynika, że ich ogólna liczba w 2019 roku wyniosła 1 403 osoby. Kobiety stanowiły większość – ponad 87%. Pacjentów współuzależnionych, którzy po raz pierwszy zgłosili się do programu terapii, było 725, z czego 639 to kobiety.

Spośród wszystkich pacjentów mających założoną historię choroby 48,11% (tj. 675 osób) rozpoczęło program leczenia, który ukończyło 31,79%. Natomiast kobiety włączone do programu w ogólnej liczbie zarejestrowanych stanowiły 44,52%, zaś ukończyło leczenie 30,44%.

---

² <https://www.parpa.pl/index.php/rodzina-dzieci/wspoluzaleznienie> – dostęp: 11.03.2022.

³ *Regulamin Organizacyjny Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Stalowej Woli*, www.wotuw.nbip.pl.

5.3.

Pozostałe grupy pacjentów leczonych w placówkach terapii uzależnień

W placówkach leczenia uzależnień, takich jak: poradnie terapii uzależnienia i współuzależnienia oraz całodobowe oddziały terapii uzależnienia od alkoholu, przyjmowane są również osoby zaliczane do następujących grup: osoby pijące alkohol szkodliwie, dzieci i młodzież z rodzin alkoholowych, dzieci i młodzież z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania spowodowanymi użyciem alkoholu (następstwa szkodliwego używania substancji – F10.1 oraz zespół uzależnienia – F10.2), a także osoby z syndromem DDA (dorosłe dzieci alkoholików).

Tabela nr 13. Grupa pacjentów wymagających specjalistycznych interwencji

Wyszczególnienie	Razem $s=(a+g+k+l+n)$		k) osoby pijące alkohol szkodliwie (F10.1)		l) dzieci i mł- dzież z rodzin alkoholowych		m) pacjenci do 18. roku życia (F10.1, F10.2)		n) osoby z syndromem DDA	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
PTUA	7908	2721	172	29	49	31	9	3	237	211
COTUA	2301	304	2	0	-	-	-	-	5	0
Razem	11348	3138	174	29	49	31	9	3	242	211

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Jak wynika z powyższej tabeli w 2019 roku łączna liczba pacjentów uzależnionych, współuzależnionych, osób pijących alkohol szkodliwie, dzieci i młodzieży z rodzin alkoholowych oraz osób z syndromem DDA wyniosła 11 348 osób, w tym liczba kobiet to 3 138. Najliczebniejszą grupę stanowiły osoby z syndromem DDA (2,13% ogółu pacjentów) oraz osoby pijące alkohol szkodliwie (1,53% ogółu pacjentów). Ponad 98% tych osób leczy się w poradniach terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia, pozostałe osoby są pacjentami całodobowych oddziałów terapii uzależnienia od alkoholu.

5.4.

Populacja uzależnionych od alkoholu ze względu na wiek

W poniższej tabeli przedstawione są szczegółowe dane dotyczące liczby pacjentów uzależnionych, objętych leczeniem w poszczególnych placówkach odwykowych ze względu na wiek.

Największa liczba osób uzależnionych (7 736 osób) mieści się w przedziale wiekowym 30-64 lata. W tym samym przedziale najwięcej jest też kobiet – 1 325 – spośród wszystkich analizowanych przedziałów wiekowych. Kolejna, mniej liczna grupa, to uzależnieni w wieku 20-29 lat (917 osób) oraz uzależnieni w wieku 65 lat i więcej (531 osób). Należy zaznaczyć, że odsetek kobiet w wyżej wymienionych przedziałach wiekowych nie przekracza 24%. Jedynie w ostatnim, najmniej liczonym przedziale – uzależnieni do 18 lat, w którym liczba osób wynosi 13, kobiety stanowią 31%. Ponadto pacjenci z najmłodszego przedziału wiekowego leczeni byli w poradniach terapii, podczas gdy osoby uzależnione z pozostałych przedziałów objęci byli leczeniem we wszystkich typach placówek odwykowych.

Tabela nr 14. Liczba leczonych uzależnionych od alkoholu

Wyszczególnienie	Zarejestrowani ogółem		Razem (a+b+c+d)		Wiek osób uzależnionych							
					a) do lat 18		b) w wieku 20-29 lat		c) w wieku 30-64 lata		d) 65 lat i więcej	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
PTUA	6047	1228	6047	1228	13	4	437	145	5244	996	353	83
COTUA	2294	304	2011	304	0	0	292	50	1599	241	120	13
DOTUA	288	45	288	45	0	0	26	9	240	32	22	4
OLAZA	851	68	851	68	0	0	162	12	653	56	36	0
Razem	9480	1645	9197	1645	13	4	917	216	7736	1325	531	100

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

5.5.

Populacja osób uzależnionych od alkoholu zobowiązanych do leczenia przez sąd

Zobowiązanie do leczenia odwykowego, wbrew powszechnemu przekonaniu, nie jest tym samym, co leczenie przymusowe, które w Polsce obowiązywało do roku 1982 na podstawie ustawy o zwalczaniu alkoholizmu. Sądzono wtedy, że skutecznym sposobem na to, żeby alkoholik przestał pić, będzie odizolowanie go od alkoholu lub zastosowanie tzw. awersyjnych metod „leczenia”, które „oduczą go” sięgania po alkohol. Początek lat 80. przyniósł zmiany w leczeniu uzależnień, nastąpiła modernizacja oferty terapeutycznej, odejście od podawania Anticolu, wszywania Esperalu na rzecz psychoterapii uzależnienia, która aktualnie stanowi ofertę w placówkach leczenia uzależnień.

Tabela nr 15. Liczba osób zobowiązanych do leczenia

Wyszczególnienie	Osoby zobowiązane do leczenia							
	h) wszystkie skierowane do placówki przez sąd		i) którym założono historię choroby		j) którzy podjęli leczenie		k) którzy ukończyli program podstawowy	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
PTUA	1099	146	878	109	684	86	424	52
COTUA	864	105	710	69	323	0	315	0
DOTUA	63	14	100	25	99	25	42	10
OLAZA	403	154	368	24	0	0	0	0
Razem	2429	419	2056	227	1106	111	781	62

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Pomimo, że zobowiązanie uzależnionego do leczenia nie jest leczeniem przymusowym, to stosuje się w nim pewne elementy przymusu. Postanowienie sądu w sprawie zobowiązania do leczenia odwykowego zastępuje zgodę pacjenta na leczenie. Ponadto sądowe postanowienie oznacza dla osoby zobowiązanej obowiązek poddania

się leczeniu w wyznaczonym przez sąd terminie i trybie i we wskazanej placówce. W przypadku, gdy nastąpi sytuacja, że zobowiązany nie stawia się na leczenie lub nie będzie go kontynuował, sąd może zarządzić doprowadzenie go przez organ policji. Należy jednak pamiętać, że placówki odwykowe nie pełnią roli aresztów i osoba tam skierowana nie przebywa na oddziale zamkniętym⁴.

W 2019 roku liczba osób wobec których wydano postanowienie sądowe o zobowiązaniu do poddania się leczeniu odwykowemu wyniosła 2 429, z czego 17,25% stanowiły kobiety. Spośród osób zobowiązanych 2 056 pacjentom założono historię choroby. Różnica pomiędzy liczbą wszystkich osób skierowanych do leczenia w placówkach przez sąd a liczbą osób, którym założono historię choroby, wynika z faktu, iż nie wszyscy pacjenci, którzy mieli ustalone przez sąd terminy przyjęcia, zgłosili się do placówek leczniczych lub po doprowadzeniu przez funkcjonariuszy policji – oddalili się.

Osoby zobowiązane do leczenia odwykowego uczestniczą w podstawowym programie terapeutycznym. Ogólna liczba osób skierowanych do placówek przez sąd, które podjęły leczenie, wyniosła 1 106, co stanowiło niespełna połowę wszystkich skierowanych do leczenia. Nie wszyscy pacjenci, którzy rozpoczęli leczenie w podstawowym programie terapeutycznym, ukończyli go – do końca dotrwało 70,61% pacjentów (tj. 32,15% wszystkich osób zobowiązanych przez sąd do leczenia w placówkach).

---

⁴ *Procedura zobowiązania do leczenia odwykowego – przewodnik dla rodzin*, www.parpa.pl.

6. ODDZIAŁYWANIA LECZNICZE W PLACÓWKACH ODWYKOWYCH

6.1. Farmakoterapia w leczeniu uzależnień

Za podstawową i najbardziej skuteczną obecnie metodę leczenia uzależnienia od alkoholu uważa się psychoterapię, dzięki której z powodzeniem swoje życie na lepsze zmienia około 30–40% osób poddanych leczeniu⁵. Środki farmakologiczne mogą skutecznie wspierać tę formę leczenia, dlatego też terapeuci i lekarze powinni ściśle współpracować w trakcie terapii. Obecnie w leczeniu uzależnienia od alkoholu stosuje się kilka leków.

Disulfiram, znany pod postacią implantu („wszywki”) jako Esperal, zaś w formie zażywanych doustnie tabletek jako Anticol. Osoba, która zdecydowała się stosować disulfiram, po spożyciu alkoholu doświadcza wielu nieprzyjemnych i niebezpiecznych dla zdrowia objawów zatrucia aldehydem octowym, który jest metabolitem alkoholu.

W zgodnej opinii ekspertów Disulfiram w postaci implantu jest nieskuteczny zarówno w leczeniu uzależnienia od alkoholu, jak i w wymuszaniu czasowej abstynencji. Badania potwierdzają natomiast skuteczność Disulfiramu przyjmowanego w tabletkach w utrzymaniu czasowej abstynencji. Dla znacznej części lekarzy Disulfiram jest jednak lekiem bardzo kontrowersyjnym, naraża bowiem pacjentów na poważne ryzyko wystąpienia problemów zdrowotnych, łącznie ze zgonem, jeśli pacjent napije się alkoholu, a także powoduje wiele niepożądanych skutków ubocznych.

⁵ <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69539,leczenie-uzaleznienia-od-alkoholu> – dostęp: 08.03.2022.

Tabela nr 16. Stosowanie środków farmakologicznych wspomagających psychoterapię w lecnictwie odwykowym

	Liczba placówek	Disulfiram (Anticol)	Disulfiram (Esperal)	Akamprozat	Naltrekson	Nalmefen
PTUA	16	4	3	6	5	3
	57,14%	25%	18,75%	37,50%	31,25%	18,75%
COTUA	6	-	-	1	-	-
	21,43%	-	-	16,67%	-	-
DOTUA	5	1	-	-	-	-
	17,86%	20%	-	-	-	-
OLAZA	1	-	-	-	-	-
	3,57%	-	-	-	-	-
Razem	28	5	3	7	5	3
	100%	17,86%	10,71%	25%	17,86%	10,71%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Naltrekson (ReVia, Nemexin, Trexan) i Akamprozat (Campral) to nowoczesne leki stosowane w leczeniu uzależnienia jako wsparcie oddziaływań psychologicznych i psychoterapii. Mogą pomóc w wydłużeniu okresu abstynencji i ograniczaniu ilości spożywanego alkoholu. Badania dowodzą ich małej skuteczności u osób, które nie uczestniczą w programach psychoterapii, co oznacza, że samo przyjmowanie tych leków przez osoby uzależnione nie daje oczekiwanej poprawy⁶.

Środki farmakologiczne w placówkach leczniczych województwa podkarpackiego stosowane są najczęściej przez poradnie terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia. Lekiem stosowanym przez największą liczbę placówek jest Akamprozat, nieco mniej podmiotów stosuje Naltrekson oraz Disulfiram w formie doustnych tabletek.

⁶ <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69539,leczenie-uzaleznienia-od-alkoholu> – dostęp: 08.03.2022.

6.2.

Programy ograniczenia spożywania alkoholu w placówkach terapii uzależnień

Programy ograniczania picia są stosunkowo nową formą terapii oferowaną pacjentom od niedawna. Program ograniczania picia jest to oddziaływanie terapeutyczne (indywidualne lub/i grupowe), którego celem jest zmniejszenie ilości, czasu i częstotliwości używania alkoholu, zgodnie z ustalonym wspólnie z terapeutą planem picia. Programy tego typu mogą pomóc osobom, które zgłaszają się do placówek odwykowych, ponieważ alkohol zaczyna przeszkadzać im w życiu i funkcjonowaniu społecznym (osoby te nadużywają alkoholu, ale nie są uzależnione).

Z przeglądu badań wynika, że w porównaniu do pacjentów wybierających abstynencję, pacjenci programów ograniczania picia są młodsi, ich konsumpcja alkoholu jest na niższym poziomie, a wzór picia mniej problemowy. Osoby te rzadziej pochodzą z rodzin z problemem alkoholowym, mają niechętny stosunek do grup samopomocowych Anonimowych Alkoholików i do etykiety „alkoholika” jako takiej⁷.

---

⁷ Zalecenia do tworzenia i realizowania programów ograniczania picia alkoholu w placówkach leczenia uzależnień, www.parpa.pl – dostęp: 10.03.2022.

Tabela nr 17. Czy placówka dopuszcza pracę terapeutyczną z pacjentem uzależnionym od alkoholu nakierowaną na ograniczenie spożywania alkoholu?

	Liczba placówek	Tak	Nie	Brak odpowiedzi
PTUA	16	6	9	1
	57,14%	37,50%	56,25%	6,25%
COTUA	6	-	6	-
	21,43%	-	100%	-
DOTUA	5	-	5	-
	17,86%	-	100%	-
OLAZA	1	-	1	-
	3,57%	-	100%	-
Razem	28	6	21	1
	100%	21,43%	75%	3,57%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Podstawowym założeniem jest to, że pacjenci uczestniczący w programie ograniczania picia mają możliwość wyboru celu terapii, co w praktyce daje większe szanse na sukces terapeutyczny, między innymi dlatego, że ludzie są bardziej skłonni do realizacji celów, które sami wybierają. Jedynie 6 poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia dopuszcza pracę terapeutyczną z pacjentem uzależnionym nakierowaną na ograniczenie spożywania alkoholu.

Tabela nr 18. Czy placówka oferuje pacjentom uzależnionym od alkoholu pracę terapeutyczną nakierowaną na ograniczenie spożywania alkoholu?

	Liczba placówek	a) w kontakcie indywidualnym			b) w programie ograniczania picia		
		Tak	Nie	Brak odp.	Tak	Nie	Brak odp.
PTUA	16	7	7	2	4	10	2
	57,14%	43,75%	43,75%	12,50%	25%	62,50%	12,50%
COTUA	6	-	6	-	-	6	-
	21,43%	-	100%	-	-	100%	-
DOTUA	5	-	5	-	-	5	-
	17,86%	-	100%	-	-	100%	-
OLAZA	1	-	1	-	-	1	-
	3,57%	-	100%	-	-	100%	-
Razem	28	7	19	2	4	22	2
	100%	25%	67,86%	7,14%	14,29%	78,57%	7,14%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Terapeuci badanych placówek częściej pracują z pacjentem w sposób indywidualny, aniżeli według programu ograniczenia picia. Spowodowane może to być tym, że nie wszyscy terapeuci są przygotowani do realizacji tego typu zadań i nie mają opracowanych odpowiednich programów.

6.3.

Rodzaje działalności leczniczej realizowane w placówkach odwykowych

Działania lecznicze realizowane na wstępnym etapie terapii

Do poradni leczenia uzależnienia pacjenci mogą się zgłaszać bez skierowania od lekarza pierwszego kontaktu, z dowodem osobistym lub innym dokumentem potwierdzającym tożsamość. Skierowanie jest wymagane natomiast przy przyjęciu na oddziały całodobowe i dzienne. Po takie skierowanie można się zgłosić do poradni leczenia

uzależnienia⁸. Pacjent zgłaszający się po pomoc do placówki leczenia uzależnień zostaje zdiagnozowany na obecność lub brak zaburzeń psychicznych oraz ustala się aktualny stan jego zdrowia. Jeżeli zaobserwowane zostaną objawy ostrego zespołu abstynencyjnego, pacjenta należy skierować do leczenia w oddziale leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych.

Tabela nr 19. Podstawowa działalność medyczna wg typów placówek

	Liczba placówek	Diagnoza medyczna/ nozologiczna	Leczenie alkoholowych/ lekowych zespołów abstynencyjnych	Diagnoza problemowa	Badania psychologiczne	Kierowanie na badania laboratoryjne	Kierowanie na medyczne konsultacje specjalistyczne	Programy ograniczania picia dla osób uzależnionych
PTUA	16	16	4	16	15	12	12	8
	57,14%	100%	25%	100%	93,75%	75%	75%	50%
COTUA	6	6	-	6	5	6	6	1
	21,43%	100%	-	100%	83,33%	100%	100%	16,67%
DOTUA	5	5	-	5	4	3	4	-
	17,86%	100%	-	100%	80%	60%	80%	-
OLAZA	1	1	1	1	1	1	1	-
	3,57%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	-
Razem	28	28	5	28	25	22	23	9
	100%	100%	17,86%	100%	89,29%	78,57%	82,14%	32,14%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Na początku leczenia może być konieczne wykonanie badań laboratoryjnych pozwalających ocenić stan zdrowia uzależnionych oraz wykrycie ewentualnych schorzeń. W sytuacji, gdy takie schorzenia zostaną zdiagnozowane, należy, wraz z równoczesnym rozpoczęciem psychoterapii, skierować pacjenta na leczenie do odpowiednich specjalistów.

Diagnozy medycznej/nozologicznej oraz diagnozy problemowej dokonują wszystkie rodzaje placówek lecznictwa odwykowego, które

⁸ <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69539,leczenie-uzaleznienia-od-alkoholu> – dostęp: 10.03.2022.

wzięły udział w badaniu. Najmniejsza liczba podmiotów zajmuje się leczeniem alkoholowych/lekowych zespołów abstynencyjnych. Ten typ działalności medycznej prowadzą poradnie terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia oraz oddziały leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych.

Działania lecznicze realizowane regularnie – psychoterapia uzależnienia

Tabela nr 20. Rodzaje działalności leczniczej realizowanej regularnie

	Liczba placówek	Spotkania grupowe o charakterze edukacyjno-motywacyjnym	Praca nad rozpoznaniem własnego uzależnienia (autodiagnoza)	Praca nad planowaniem zdrowia	Nauka umiejętności utrzymania wczesnej abstynencji	Brak odpowiedzi
PTUA	16	12	15	15	16	-
	57,14%	75%	93,75%	93,75%	100%	-
COTUA	6	5	5	5	5	1
	21,43%	83,33%	83,33%	83,33%	83,33%	16,67%
DOTUA	5	3	4	4	4	1
	17,86%	60%	80%	80%	80%	20%
OLAZA	1	-	-	-	1	-
	3,57%	-	-	-	100%	-
Razem	28	20	24	24	26	2
	100%	71,43%	85,71%	85,71%	92,86%	7,14%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Napoje alkoholowe to jedna z najpopularniejszych używek znanych ludzkości. Metody leczenia uzależnionych mają za sobą długą historię i zostały gruntownie zbadane. Jak już wyżej wspomniano psychoterapia jest najskuteczniejszą metodą zmiany dotychczasowego stylu życia uzależnionych. Celem powyższej metody jest uświadomienie pacjentowi, że jest osobą uzależnioną oraz tego, na czym polega uzależnienie od alkoholu. Następnie pacjent powinien przeanalizować swoje dotychczasowe próby kontroli picia i zaakceptować fakt, że nie będzie już potrafił spożywać alkoholu w sposób, w jaki pił, zanim się uzależnił. Następnie, po podjęciu decyzji o rozstaniu z alkoholem, uzależniony musi nauczyć się skutecznych sposobów radzenia sobie z głodem alkoholowym i nawrotami choroby. Aby efekt terapii był długotrwały pacjent musi nabyć umiejętność skutecznego radzenia sobie ze swoimi emocjami, problemami i relacjami z innymi ludźmi bez pomocy alkoholu, leków i innych substancji chemicznych.

Tabela nr 21. Rodzaje działalności leczniczej realizowanej regularnie (cd.)

	Liczba placówek	Praca nad problemami emocjonalnymi	Treningi zachowań konstruktywnych	Inne programy i treningi dla uzależnionych	Praca nad zapobieganiem nawrotom	Wydrebniony program leczenia dzieci, młodzieży z problemem alkoholowym	Brak odpowiedzi
PTUA	16	13	14	11	15	2	-
	57,14%	81,25%	87,50%	68,75%	93,75%	12,50%	-
COTUA	6	6	6	6	6	-	-
	21,43%	100%	100%	100%	100%	-	-
DOTUA	5	4	4	3	4	-	1
	17,86%	80%	80%	60%	80%	-	20%
OLAZA	1	-	-	-	-	-	1
	3,57%	-	-	-	-	-	100%
Razem	28	23	24	20	25	2	2
	100%	82,14%	85,71%	71,43%	89,29%	7,14%	7,14%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Większość placówek zajmujących się terapią stara się nauczyć umiejętności utrzymywania wczesnej abstynencji. Znaczna część placówek leczniczych w swojej działalności kładzie nacisk na pracę nad zapobieganiem nawrotom. Kolejnymi rodzajami działalności leczniczej jest realizowana regularnie praca nad rozpoznaniem własnego uzależnienia (autodiagnoza), praca nad planowaniem zdrowienia oraz treningi zachowań konstruktywnych.

Tabela nr 22. Pozostała działalność ambulatoryjnych placówek leczenia uzależnień

Lp.	Rodzaj działalności	Liczba placówek	%
1.	Terapia krótkoterminowa dla osób pijących szkodliwie (F 10.1)	6	21,43%
2.	Spotkania edukacyjne dla rodzin (indywidualne i grupowe)	8	28,57%
3.	Sesje z pacjentem i jego bliskimi (okazjonalne spotkania z pacjentem i jego bliskimi)	17	60,71%
4.	Terapia par (zaplanowana praca terapeutyczna z parą)	2	7,14%
5.	Terapia rodzinna (zaplanowana praca terapeutyczna z udziałem pacjenta i jego rodziny)	5	17,86%
6.	Program podstawowy dla współuzależnionych	13	46,43%
7.	Program ponadpodstawowy dla współuzależnionych	11	39,29%
8.	Pomoc psychologiczna dla dzieci/młodzieży z rodzin alkoholowych	6	21,43%
9.	Pomoc psychologiczna osobom z syndromem DDA	12	42,86%
10.	Psychoterapia indywidualna osób z syndromem DDA prowadzona przez psychoterapeutów	11	39,29%
11.	Psychoterapia grupowa osób z syndromem DDA prowadzona przez psychoterapeutów	4	14,29%
12.	Oferta leczenia dla osób doznających przemocy	5	17,86%
13.	Oferta leczenia dla osób stosujących przemoc	3	10,71%
14.	Oferta leczenia dla osób uzależnionych od nikotyny	3	10,71%
15.	Oferta leczenia dla osób z tzw. podwójną diagnozą	11	39,29%
16.	Oferta leczenia dla osób z rozpoznaniem patologicznego hazardu (F 63.0)	13	46,43%
17.	Oferta leczenia dla osób z innymi zaburzeniami nawyków i popędów (F 63.0)	10	35,71%

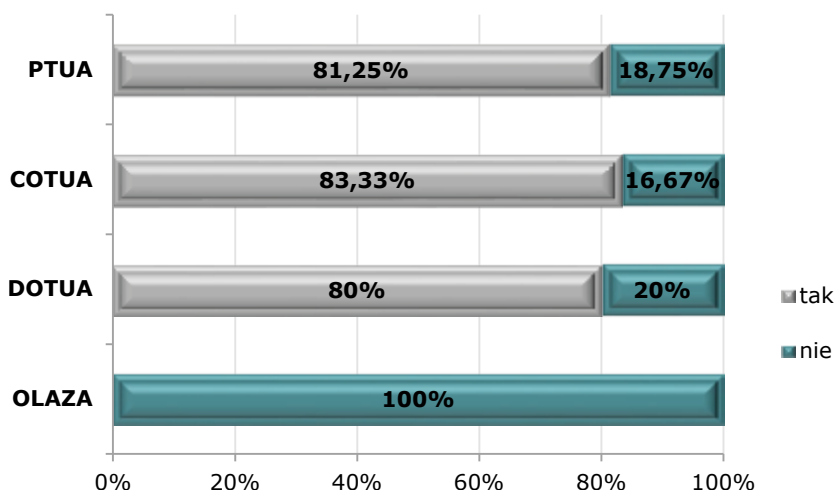
Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Placówki prowadzące działalność ambulatoryjną, poza leczeniem osób uzależnionych od alkoholu, pomagają również członkom ich rodzin, a także zajmują się leczeniem innych uzależnień. Szczegóły przedstawiono w tabeli nr 22.

Indywidualne programy terapeutyczne

Każdy człowiek jest inny i wymaga innego (indywidualnego) podejścia do rozpoznania schorzenia, leczenia oraz ustalenia planu terapii. Stan dzisiejszej wiedzy i doświadczenie pokazują, że choć są pewne uniwersalne potrzeby każdego uzależnionego pacjenta, to najbardziej skuteczna jest terapia oparta na indywidualnym programie.

Wykres nr 4. Realizacja indywidualnych programów terapeutycznych przez placówki leczenia uzależnień

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Indywidualne programy terapeutyczne są stosowane przez 81,25% poradni terapii uzależnienia od alkoholu, 83,33% całodobowych oddziałów terapii uzależnienia od alkoholu oraz 80% dziennej oddziałów terapii uzależnienia od alkoholu. Oddziały leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych nie stosują indywidualnych programów terapeutycznych, ponieważ ich oddziaływania skupiają się głównie na leczeniu zespołów abstynencyjnych oraz odtruwaniu

osób uzależnionych, co realizuje się poprzez zastosowanie odpowiednio dobranych środków farmakologicznych.

6.4.

Kierowanie pacjentów do grup samopomocy AA

Anonimowi Alkoholicy (AA, z ang. *Alcoholics Anonymous*) to dobrowolne, samopomocowe grupy osób uzależnionych od alkoholu etylowego, tworzone w celu utrzymania trzeźwości własnej i wspomagania innych alkoholików w jej osiągnięciu.

Tabela nr 23. Kierowanie do grup samopomocowych AA po terapii odwykowej

	Liczba placówek	Tak, obligatoryjnie	Tak kieruje, ale nie wymaga
PTUA	16	6	10
	57,14%	37,50%	62,50%
COTUA	6	3	3
	21,43%	50%	50%
DOTUA	5	1	4
	17,86%	20%	80%
OLAZA	1	-	1
	3,57%	-	100%
Razem	28	10	18
	100%	35,71%	64,29%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Wspólnota AA funkcjonuje w ponad 150 krajach, w których działa blisko 120 tysięcy grup. Grupa nie prowadzi oficjalnych statystyk, ale ocenia się, że w spotkaniach grup AA bierze udział ponad trzy miliony alkoholików. W Polsce istnieje 2300 grup⁹. Uczestniczenie w spotkaniach grupy AA odgrywa istotną rolę w procesie wyjścia z uzależnienia. Spotkania są ważną formą funkcjonowania pacjentów,

⁹ <https://www.parpa.pl/index.php/wspolnota-aa/wspolnota-anonimowych-alkoholikow> – dostęp: 15.03.2022.

opartą o samopomoc w okresie leczenia i rehabilitacji. Zgodnie z danymi pozyskanymi z ankiet 35,71% placówek obligatoryjnie wymaga uczestniczenia w grupach samopomocowych AA, natomiast ok. 64,29% placówek kieruje do grup AA, lecz tego nie wymaga, dając wolny wybór pacjentowi.

Tabela nr 24. Kierowanie do klubów abstynenta po terapii odwykowej

	Liczba placówek	Tak, obligatoryjnie	Tak kieruje, ale nie wymaga	Nie zaleca	Brak odpowiedzi
PTUA	16	-	11	1	4
	57,14%	-	68,75%	6,25%	25%
COTUA	6	-	5	1	-
	21,43%	-	83,33%	16,67%	-
DOTUA	5	1	3	-	1
	17,86%	20%	60%	-	20%
OLAZA	1	-	1	-	-
	3,57%	-	100%	-	-
Razem	28	1	20	2	5
	100%	3,57%	71,43%	7,14%	17,86%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Klub abstynenta jest miejscem, w którym można uzyskać pomoc w rozwiązywaniu swoich problemów z alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi poprzez pracę nad sobą, spotkania i wspólne spędzanie czasu zarówno członków klubu, jak i osób z zewnątrz. Szczegółowe dane dotyczące kierowania przez placówki swoich pacjentów, po ukończonym podstawowym programie terapeutycznym, do uczestniczenia w spotkaniach klubu abstynenta przedstawia powyższa tabela.

7. PERSONEL ZAKŁADÓW LECZNICTWA ODWYKOWEGO

7.1. Pracownicy placówek leczenia odwykowego

Terapeuci zatrudnieni w danej placówce często podejmują również pracę w innej. W poniższej analizie uwzględniono liczbę personelu pracującego w danym miejscu, bez powtórzeń, to znaczy takich pracowników, którzy są liczeni tylko raz, w jednej placówce.

Placówki leczenia uzależnień w 2019 roku zatrudniały 181 pracowników merytorycznych, z czego 151 (83,4%) pracowników zatrudnionych było na umowę o pracę, 9,4% na umowę-zlecenie, 5,5% pracowników funkcjonowało w placówkach na zasadzie samozatrudnienia. Dwóch pracowników (1,1%) to wolontariusze, a jedna osoba podała formę zatrudnienia „właściciel”, co stanowi 0,6%.

Tabela nr 25. Forma zatrudnienia pracowników w placówkach leczenia uzależnień

	Liczba pracowników	Umowa o pracę	Umowa cywilno-prawna (zlecenie)	Wolontariat	Właściciel	Samozatrudnienie
PTUA	102	81	9	2	1	9
	56,4%	79,4%	8,8%	2%	1%	8,8%
COTUA	66	60	5	-	-	1
	36,5%	90,9%	7,6%	-	-	1,5%
DOTUA	10	7	3	-	-	-
	5,5%	70%	30%	-	-	-
OLAZA	3	3	-	-	-	-
	1,7%	100%	-	-	-	-
Razem	181	151	17	2	1	10
	100%	83,4%	9,4%	1,1%	0,6%	5,5%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

Największą liczbę pracowników zatrudniają poradnie terapii uzależnień od alkoholu. W tej grupie placówek przeważają zatrudnieni na podstawie umowy o pracę. Całodobowe oddziały terapii uzależnienia od alkoholu stanowią drugą pod względem liczby zatrudnionych pracowników grupę placówek w województwie podkarpackim. Pozostałe informacje dotyczące zatrudnienia zawiera powyższa tabela.

7.2.

Zatrudnienie pracowników w placówkach odwykowych według wykształcenia

Największą grupę spośród zatrudnionych pracowników stanowią osoby z wykształceniem wyższym pozostałym (44,2%), wyższym psychologicznym (25,4%) oraz wyższym medycznym (21%). Pozostali pracownicy posiadali wykształcenie średnie pozostałe (3,3%), licencjat (2,8%), średnie medyczne (2,2%) i pomaturalne (1,1%).

Tabela nr 26. Zatrudnieni w poszczególnych typach placówek leczenia uzależnień wg wykształcenia

	Liczba pracowników	Wyższe psychologiczne	Wyższe medyczne	Wyższe pozostałe	Licencjat	Pomaturalne	Średnie medyczne	Średnie pozostałe
PTUA	102	27	23	45	2	1	1	3
	56,4%	26,5%	22,5%	44,1%	2%	1%	1%	2,9%
COTUA	66	18	10	28	3	1	3	3
	36,5%	27,3%	15,2%	42,4%	4,5%	1,5%	4,5%	4,5%
DOTUA	10	1	3	6	-	-	-	-
	5,5%	10%	30%	60%	-	-	-	-
OLAZA	3	-	2	1	-	-	-	-
	1,7%	-	66,7%	33,3%	-	-	-	-
Razem	181	46	38	80	5	2	4	6
	100%	25,4%	21%	44,2%	2,8%	1,1%	2,2%	3,3%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

7.3.

Kwalifikacje zawodowe pracowników lecznictwa odwykowego

Formalne prawo do diagnozy nozologicznej (czyli rozpoznania choroby) ma w Polsce lekarz. Ponieważ uzależnienie od alkoholu jest zaburzeniem psychicznym i zaburzeniem zachowania, rozpoznaje je najczęściej lekarz psychiatra. W diagnozowaniu biorą również czynny udział specjaliści psychoterapii uzależnień i psychologowie. Najlepiej przygotowani są do tego zadania pracownicy placówek leczenia uzależnienia od alkoholu. Placówki te są wyspecjalizowane i najbardziej skuteczne w leczeniu osób uzależnionych¹⁰.

Tabela nr 27. Kwalifikacje pracowników lecznictwa odwykowego

	Liczba pracowników	Certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień	Certyfikat instruktora terapii uzależnień	Certyfikat specjalisty terapii uzależnień od narkotyków	Certyfikat instruktora terapii uzależnień od narkotyków	Certyfikat psychoterapeuty	Certyfikat trenera treningu psychologicznego	Specjalista z zakresu psychologii klinicznej	Specjalista z zakresu psychiatrii	Specjalizacja inna z zakresu medycyny	Inne	Brak danych
PTUA	102	47	6	4	-	3	1	4	17	-	2	22
	56%	46%	6%	4%	-	3%	1%	4%	17%	-	2%	22%
COTUA	66	34	8	1	1	-	-	2	5	3	2	15
	36%	52%	12%	2%	2%	-	-	3%	8%	5%	3%	23%
DOTUA	10	6	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-
	6%	60%	-	-	-	-	-	10%	30%	-	-	-
OLAZA	3	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	2%	33%	-	-	-	-	-	-	33%	33%	-	-
Razem	181	88	14	5	1	3	1	7	26	4	4	37
	100%	49%	8%	3%	1%	2%	1%	4%	14%	2%	2%	20%

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

¹⁰ <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69539,leczenie-uzaleznienia-od-alkoholu> – dostęp: 09.03.2022.

Zdecydowana większość (49%) pracowników merytorycznych leczenia odwykowego posiada certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień. Specjaliści z zakresu psychiatrii stanowią 14% kadry ośrodków zajmujących się terapią leczenia uzależnień w województwie podkarpackim. Kolejną najczęściej wymienianą specjalnością jest instruktor terapii uzależnień. Certyfikat w tym zakresie posiada 8% personelu badanych placówek, zaś 1/5 placówek nie określiła kwalifikacji zawodowych swoich pracowników.

7.4.

Pozostali pracownicy placówek leczenia odwykowego

W poniższej tabeli przedstawiono zatrudnienie pozostałych pracowników placówek odwykowych. Praca tych osób jest niezbędna do prawidłowego funkcjonowania stacjonarnych i ambulatoryjnych placówek leczenia odwykowego.

28 podmiotów, które wypełniły ankietę, zatrudniało:

- ✓ 76 pielęgniarek,
- ✓ 15 rejestratorek/sekretarek,
- ✓ 35 sanitariuszek/salowych,
- ✓ 4 pracowników socjalnych,
- ✓ 2 innych pracowników.

Największą liczbę pozostałych pracowników leczenia odwykowego zatrudniały całodobowe oddziały terapii uzależnień od alkoholu (58 pielęgniarek, 3 rejestratorki/sekretarki, 29 sanitariuszek/salowych, 1 pracownik socjalny oraz 1 inny pracownik).

Tabela nr 28. Kwalifikacje pozostałych pracowników lecznictwa odwykowego

	Pracownicy	Liczba osób	Liczba etatów (suma)	Etat (średnia)	Brak odpowiedzi	Liczba placówek
PTUA	Pielęgniarki	2	1,5	0,5	13	16
	Rejestratorki, sekretarki	10	9,5	1,06	7	
	Sanitariuszki, salowe	0	0	0	15	
	Pracownicy socjalni	3	0,53	0,18	12	
	Inni pracownicy	1	1	0,5	14	
COTUA	Pielęgniarki	58	56,95	9,49	-	6
	Rejestratorki, sekretarki	3	3	1,5	4	
	Sanitariuszki, salowe	29	23	4,6	1	
	Pracownicy socjalni	1	1	1	5	
	Inni pracownicy	1	1	1	5	
DOTUA	Pielęgniarki	3	1,25	0,42	2	5
	Rejestratorki, sekretarki	1	0,13	0,13	4	
	Sanitariuszki, salowe	-	-	-	5	
	Pracownicy socjalni	-	-	-	5	
	Inni pracownicy	-	-	-	5	
OLAZA	Pielęgniarki	13	13	13	-	1
	Rejestratorki, sekretarki	1	1	1	-	
	Sanitariuszki, salowe	6	6	6	-	
	Pracownicy socjalni	-	-	-	1	
	Inni pracownicy	-	-	-	1	
Razem	Pielęgniarki	76	72,7	5,59	15	28
	Rejestratorki, sekretarki	15	13,63	1,05	15	
	Sanitariuszki, salowe	35	29	4,14	21	
	Pracownicy socjalni	4	1,53	0,38	23	
	Inni pracownicy	2	2	0,67	25	

Źródło: Dane z ankiet „Leczenie uzależnienia od alkoholu”.

8.

WYKAZ PLACÓWEK LECZNICTWA ODWYKOWEGO
W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM**Tabela nr 29.** Wykaz placówek leczenia uzależnienia od alkoholu
w województwie podkarpackim /stan na 31.12.2019 r./

Powiat	Nazwa placówki	Adres i telefon	Typ placówki
m. Tarnobrzeg	WOTUW – Lecznictwo Ambulatoryjne Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia terapia-tarnobrzeg@wp.pl	Wiejska 17 39-400 Tarnobrzeg 15 822 19 84	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/ leczenia uzależnień
	WOTUW – Lecznictwo Ambulatoryjne Dzienny Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu terapia-tarnobrzeg@wp.pl	Wiejska 17 39-400 Tarnobrzeg 15 822 19 84	dzienny oddział terapii uzależnienia od alkoholu/leczenia uzależnień
stalowowolski	WOTUW – Lecznictwo Ambulatoryjne Dzienny Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu wotuw.sekretariat@gmail.com.pl	Dąbrowskiego 7 37-464 Stalowa Wola 15 844 86 16	dzienny oddział terapii uzależnienia od alkoholu/leczenia uzależnień
	WOTUW Lecznictwo Stacjonarne Całodobowy Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu wotuw.sekretariat@gmail.com	Dąbrowskiego 7 37-464 Stalowa Wola 15 844 86 16	całodobowy oddział terapii uzależnienia od alkoholu/leczenia uzależnień
brzozowski	SZPITAL SPECJALISTYCZNY – Podkarpacki Ośrodek Onkologiczny Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu	Ks. J. Bielawskiego 16 36-200 Brzozów 13 430 95 32	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/ leczenia uzależnień
dębicki	ZOZ w Dębicy – Szpital Oddział Terapii Uzależnień	Straszęcin 295 39-218 Straszęcin 14 680 36 56	całodobowy oddział terapii uzależnienia od alkoholu/leczenia uzależnień
jarosławski	Specjalistyczny Psychiatryczny ZOZ – Ośrodek Leczenia Uzależnień Poradnia Leczenia Uzależnień	Kościuszki 18 37-500 Jarosław 16 624 05 37	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/ leczenia uzależnień
	Specjalistyczny Psychiatryczny ZOZ – Ośrodek Leczenia Uzależnień Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu	Kościuszki 18 37-500 Jarosław 16 621 46 11 w. 263, 265	całodobowy oddział terapii uzależnienia od alkoholu/leczenia uzależnień

Powiat	Nazwa placówki	Adres i telefon	Typ placówki
jasielski	Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień Dzienny Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu	K.K. Baczyńskiego 20 A 38-200 Jasło 13 440 63 33	dzienny oddział terapii uzależnienia od alkoholu/leczenia uzależnień
	Szpital Specjalistyczny Centrum Ambulatoryjne Poradnia Leczenia Uzależnień	Szopena 38 38-200 Jasło 13 446 30 44	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień
leski	SPZOZ Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna Poradnia Leczenia Uzależnień por.uzaleznien@spzozlesko.pl	Kochanowskiego 2 38-600 Lesko 13 460 82 41	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień
leżajski	SP ZOZ Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych	Leśna 22 37-300 Leżajsk 17 240 49 35	oddział leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych
	SP ZOZ – Zakład Świadczeń Ambulatoryjnych Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia odwyk@spzoz-lezajsk.pl	Leśna 22 37-300 Leżajsk 17 240 49 42	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień
lubaczowski	ZOZ – Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia uzaleznienia@202r36.pl	Kopernika 1 37-600 Lubaczów 16 632 21 38	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień
łańcucki	Centrum Medyczne Poradnia Leczenia Uzależnień sekretariat@cm-lancut.pl	Paderewskiego 5 37-100 Łańcut 17 224 02 65	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień
m. Krosno	Wojewódzki Szpital Podkarpacki Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu odwyk.szpital@krosno.med.pl	Korczyńska 57 38-400 Krosno 13 437 87 61	całodobowy oddział terapii uzależnienia od alkoholu/leczenia uzależnień
	Wojewódzki Szpital Podkarpacki im. Jana Pawła II Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu poradnia.odwykowa@krosno.med.pl	Korczyńska 57 38-400 Krosno 13 437 87 50	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień
m. Przemyśl	Wojewódzki Podkarpacki Szpital Psychiatryczny w Żurawicy Oddział Dzienny Terapii Uzależnienia od Alkoholu szpitalzurawica@poczta.onet.pl	Marszałka Focha 31 37-700 Przemyśl 16 677 82 10	dzienny oddział terapii uzależnienia od alkoholu/leczenia uzależnień
	Wojewódzki Podkarpacki Szpital Psychiatryczny w Żurawicy Przychodnia Specjalistyczna Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia szpitalzurawica@poczta.onet.pl	Marszałka Focha 31 37-700 Przemyśl 16 677 82 10	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień

Powiat	Nazwa placówki	Adres i telefon	Typ placówki
m. Rzeszów	SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień Poradnia Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży	Kochanowskiego 17 35-201 Rzeszów 17 858 11 81	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień
	SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia od Alkoholu clu@uzaleznienia.rzeszow.pl	Kochanowskiego 17 35-201 Rzeszów 17 858 11 81	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień
	SP ZOZ Centrum Leczenia Uzależnień Oddział Leczenia Uzależnień clu@uzaleznienia.rzeszow.pl	Kochanowskiego 17 35-201 Rzeszów 17 858 11 81	całodobowy oddział terapii uzależnienia od alkoholu/leczenia uzależnień
	Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia wotu@pro.onet.pl	Siemieńskiego 17 35-203 Rzeszów 17 283 23 59	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień
mielecki	Fundacja Instytut Profilaktyki, Innowacji i Rozwoju Poradnia Leczenia Uzależnień Dla Dzieci i Młodzieży	Kilińskiego 29 39-320 Przecław 17 583 63 41; 885 422 244	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień
	Fundacja Instytut Profilaktyki, Innowacji i Rozwoju Poradnia Leczenia Uzależnień	Kilińskiego 29 39-320 Przecław 17 583 63 41; 885 422 244	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień
	NZO Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia od Alkoholu osrodekuzaleznien@wp.pl	Wolności 44 39-300 Mielec 17 788 70 40	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień
	NZO Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień Oddział Dzienny Terapii Uzależnienia od Alkoholu osrodekuzaleznien@wp.pl	Wolności 44 39-300 Mielec 17 788 70 40	dzienny oddział terapii uzależnienia od alkoholu/leczenia uzależnień
nizański	SP ZOZ Świadczenia Ambulatoryjne Poradnia Leczenia Uzależnień poradniauzaleznien@szpital-nisko.pl	Wolności 54 37-400 Nisko 15 841 68 31	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/leczenia uzależnień
przemyski	Wojewódzki Podkarpacki Szpital Psychiatryczny – Lecznictwo Szpitalne Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu szpitalzurawica@poczta.onet.pl	Różana 9 37-710 Żurawica 16 672 30 03	całodobowy oddział terapii uzależnienia od alkoholu/leczenia uzależnień
	Wojewódzki Podkarpacki Szpital Psychiatryczny – Lecznictwo Szpitalne Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych szpitalzurawica@poczta.onet.pl	Różana 9 37-710 Żurawica 16 672 37 40	oddział leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych

Powiat	Nazwa placówki	Adres i telefon	Typ placówki
przeworski	SP ZOZ – Lecznictwo Ambulatoryjne Poradnia Leczenia Uzależnień por.uzal@spzoz-przeworsk.pl	Szpitalna 16 37-200 Przeworsk 16 648 80 66	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/ leczenia uzależnień
ropczycko-sędziszowski	ZOZ Przychodnia Rejonowa Poradnia dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Współuzależnionych	Ks. Kard. St. Wyszyńskiego 54 39-100 Ropczyce 17 221 17 47	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/ leczenia uzależnień
sanocki	SP ZOZ Całodobowy Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu	Konarskiego 8 38-500 Sanok 13 465 63 75	całodobowy oddział terapii uzależnienia od alkoholu/leczenia uzależnień
	SP ZOZ Oddział Dzienny Terapii Uzależnienia od Alkoholu	Lipińskiego 10 38-500 Sanok 13 465 63 94	dzienny oddział terapii uzależnienia od alkoholu/leczenia uzależnień
	SP ZOZ Przychodnia Specjalistyczna Poradnia Leczenia Uzależnień	Lipińskiego 10 38-500 Sanok 13 465 63 94	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/ leczenia uzależnień
stalowowolski	Powiatowy Szpital Specjalistyczny Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu ptu@szpital-stw.com	Staszica 4 37-450 Stalowa Wola 15 843 31 19	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/ leczenia uzależnień
tarnobrzeski	SP ZOZ - Poradnie Specjalistyczne Poradnia Leczenia Uzależnień	M. Curie-Skłodowskiej 1 A 39-460 Nowa Dęba 15 846 26 51 wew. 148	poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia/ leczenia uzależnień

SPIS TABEL

Tabela nr 1.	Placówki, które wzięły udział w badaniu, w stosunku do ogólnej liczby podmiotów leczenia uzależnień od alkoholu	5
Tabela nr 2.	Status prawny leczenia odwykowego w 2019 roku	6
Tabela nr 3.	Wyposażenie techniczne	8
Tabela nr 4.	Ocena warunków lokalowych	9
Tabela nr 5.	Ocena wyposażenia pomieszczeń w meble i sprzęty służące terapii	10
Tabela nr 6.	Dostęp do świadczeń w poszczególnych placówkach leczenia odwykowego ze względu na niepełnosprawność lub dysfunkcję	12
Tabela nr 7.	Osoby uzależnione – zobowiązani	13
Tabela nr 8.	Osoby uzależnione – dobrowolni	15
Tabela nr 9.	Wysokość środków finansowych NFZ w 2019 roku przeznaczonych na leczenie odwykowe w województwie podkarpackim	16
Tabela nr 10.	Wysokość dofinansowania ze strony samorządów	17
Tabela nr 11.	Liczba pacjentów uzależnionych	20
Tabela nr 12.	Liczba pacjentów współuzależnionych	21
Tabela nr 13.	Grupa pacjentów wymagających specjalistycznych interwencji	23
Tabela nr 14.	Liczba leczonych uzależnionych od alkoholu	24
Tabela nr 15.	Liczba osób zobowiązanych do leczenia	25
Tabela nr 16.	Stosowanie środków farmakologicznych wspomagających psychoterapię w leczeniu odwykowym	28
Tabela nr 17.	Czy placówka dopuszcza pracę terapeutyczną z pacjentem uzależnionym od alkoholu skierowaną na ograniczenie spożywania alkoholu?	30
Tabela nr 18.	Czy placówka oferuje pacjentom uzależnionym od alkoholu pracę terapeutyczną skierowaną na ograniczenie spożywania alkoholu?	31
Tabela nr 19.	Podstawowa działalność medyczna wg typów placówek	32
Tabela nr 20.	Rodzaje działalności leczniczej realizowanej regularnie	33
Tabela nr 21.	Rodzaje działalności leczniczej realizowanej regularnie (cd.)	34
Tabela nr 22.	Pozostała działalność ambulatoryjnych placówek leczenia uzależnień	35

Tabela nr 23.	Kierowanie do grup samopomocowych AA po terapii odwykowej - - - - -	37
Tabela nr 24.	Kierowanie do klubów abstynenta po terapii odwykowej	38
Tabela nr 25.	Forma zatrudnienia pracowników w placówkach leczenia uzależnień - - - - -	39
Tabela nr 26.	Zatrudnieni w poszczególnych typach placówek leczenia uzależnień wg wykształcenia - - - - -	40
Tabela nr 27.	Kwalifikacje pracowników lecznictwa odwykowego - - -	41
Tabela nr 28.	Kwalifikacje pozostałych pracowników lecznictwa odwykowego - - - - -	43
Tabela nr 29.	Wykaz placówek leczenia uzależnienia od alkoholu w województwie podkarpackim /stan na 31.12.2019 r./-	44

SPIS WYKRESÓW

Wykres nr 1.	Struktura organizacyjna placówek lecznictwa odwykowego	7
Wykres nr 2.	Wykonanie kontraktu z NFZ - - - - -	18
Wykres nr 3.	Pobieranie opłat za leczenie od pacjentów w placówkach leczenia uzależnień - - - - -	19
Wykres nr 4.	Realizacja indywidualnych programów terapeutycznych przez placówki leczenia uzależnień- - - - -	36

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie
ul. Hetmańska 9
35-045 Rzeszów
tel. 48 17 747 06 00, fax. 48 17 747 06 01
www.rops.rzeszow.pl
e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl

ISBN 978-83-63763-17-6